

DISSERTATIO PHYSICA,

In qua

HEPTAS QVÆ-
STIONUM,

AUXILIO SUPREMI NUMINIS,

U^o &

Suffragio & Approbatione Am-
plissimæ Facultatis Philologicæ,

In inclytâ Academiâ ABOËnsi,

SUB PRÆSIDIO,

Viri Praclarissimi & Præcellentissimi

DN. M. PETRI HAHN,

Phys. Profess. Ord.

In Auditorio Maximo.

Publico eruditorum examini sistitur

â

BALTHASARE BRYNOLPHI

GOVINIO Ingerm.

Auctore & Respondente.

Ad diem 18. Julij A. 1685.

Impr. apud JOH. L. WALLIUM, A. T.

Handwritten signature

Reverendissimo in Christo Patri ac Domino,
DN. JOHANNI GEZELIO, J.F.
Diœc. Narvensis Superintendententi meritissimo,
S.S. Theol. Doctori consummatissimo, Con-
sistorii ibidem præsidi gravissimo, Scholarum
dictæ Diœcesios Ephoro accuratissimo, patro-
no & Evergetæ omni pietatis cultu ac obse-
quo ætatem suspiciendo:

Pariter ac

Pl. Reverendis & Clarissimis Dnn. Consistorii
ASSESSORIBUS, Fautoribus & Promotoribus
multum honorandis :

Ut & Reverendo Domino

BRYNOLPHO ARVIDI GOVINIO,
Pastori in Zerfvisarivigilantissimo, Genitori
suo filiali obsequio æternum prosequendo:

Nec non

Speçtatissimis & Prudentissimis Viris,
DN. CHRISTOPHORO B B B N
ArcisNöteburgensis Quæstori attentissimo
fidelissimoq; ; ut & ad Zerfvisari Conductor
expeditissimo, fautori & benefactori hono-
ratissimo.

DN. JOHANNI R D R S / Reginorum
redituum Commissario accuratissimo, inq;
Duderhooff / Karhila / Willstock & Zerfvisari
Arrendatori vigilantiss: faut. itid. honorãdo.
DN. CLAUDIO LAURENTII Wäger / Civi &
Mercatori Neoviensi prudentissimo, amico
& fautori amando.

Repetit jam annus, Reverendissime Domine Superintendens, Mecœnates Optimi, Pater Carissime, Ceteriq; Fautores, his suas vices, ex quo ad Regium hoc Athenæum, idq; Socratico hoc tempore, præfulgido scilicet literarum jubare undiquaque coruscante deveni; quo temporis spacio, in id summo studio incubui, ut ea, quæ à Præceptoribus meis honoratissimis tradebantur, quodammodo discerem, tenaciq; infingerem memoria. Ast cum illud ipsum valde fuerit angustum studiisque meis ad maturitatem promovendis impar, est quod mihi ignoscatis, vehementer quæso, quod incomptum hunc minusq; elaboratum ingenii fetum in vestrum sinum audeam effundere. Accipite ergò hoc quidquid est Speciminis,

oſtu benigno, mihiq; Clientalorum
veſtrorum minimo, qui jam nimis ma-
ture ab hoc Muſarum Palladio diſcede-
re cogor, benigne favete. Ipſe vicif-
ſim ſupremum illud Numen precibus
ſupplicibus pro veſtra incolamitate ve-
nerari non deſinam, quo Vos omni
ſtemporali ſ Spirituali benedictione
beatos, hiſce terris in certiffimum Ec-
cleſiæ Emolumentum Veſtrumq; pro-
prium ornamentum atq; decus, diutiſ-
ſimè feliciffimèque dignetur commo-
dare!

Reverendiſſimo Dn. Superim-
tendenti,
Pl. Reverendis, Conſiſtorialibusq;
Ut &
Cariffimo ſuo Parenti,
Ceterisq; Favoribus &
benefactoribus,

Fide ſ obſequio addiſſimus

BALTHASAR B. GOVINIUS
Auct. & Reſp.

Ad

Ornatissimum adolescentem,

DN. BALTHASAREM GO-
VINIUM Ingermannum,

Piorum parentum filium non de-
generem, Physicè disputaturum,
commilitonem dilectum:

Prospera quæq; tibi GOWINE
BALTHASAR, opto
Ut fias multæ sedulitatis avus:
Exhilarèsquè tuos genitorem sic
genitricem,
Discendo verum perficiendo
bonum!

L. Mg.

ENEVALD. SVEN.

Q. G. A. S. S. Th. Doct.

hodie Acad. RECTOR.

Egre

*Egregia indolis & artium optimarum
Studio indefesso*

DN, BALTHASARI GOVINIO

Ingerm.

Amico dilecto,

Publicè disputando semet exercenti:

Qui vixit toto terris inglorius ævo;
Terraæ calcavit gramina pondus
iners.

Sed meliora tibi finxit præcordia Titans
Govini, pergis qui monumenta tui
Ingenii proferre satis, scandendo ca-
thedram;

Unde solent docti fundere ritè sonos,
Nectar Castalidum qui stillant, Palladis
artes

Unde vigent, crescunt Palladiique
viri.

Gratulor ergo tuis his ausibus, atque præ-
cabor,

Ut surgat Laus hinc nominis ampla
DEI.

Honoris & amoris ergo dedit

JACOB. FLACHSENIUS.

Viro

Viro juveni

*Optimarum Artium studiis morumq; cul-
turâ eximio,*

DN. BALTHASARI GOVINIO,
Dissertationem Physicam proprio
Marte contextam, doctè defenden-
ti, Amico & Commiliti
peramando:

Per Anagramma:

GRATUS. VANIS. ALBO. HI.

GRATUS eris Patria, Patri, pergratus
amicis,

Quod tibi non VANIS indigilare lubet.
ALBO vestitus qui incedit, criminis
insons

Censetur, noxæ nullius atq; reus.
HI qui sic vitam traduxerunt sine
fraude,

Acquirent tandem præmia largæ;
Vale!

L. Mq; gratulabar

SIMON Falpo
Met. & Log. Prof. Ord.

Ornatissimo Juveni,

DN. BALTHASARI GOVINIO,
De Quæstionibus quibusdam Phy-
sicis docte Disputanti amica gratulatio, ad
cognomen ejus adludens:

T*U recte vivis si, curas esse quod*
audis,

Ut cecinit Lyrici Teja Musa
senis.

Est mihi GOVINIUS, quod Ebraeis
esse Gevija

Adolet antiquis; sit modo fir-
ma fides.

Denotat hoc corpus: de corpore spi-
rituali

Pars pia sis, CHRISTI corporis
innocui!

à unq. edasi dedie

AND. WANOCHIUS

Phil. Pract. & Hist. Prof.

b.t. Fac. Phil. Dec.

QVÆSTIO I.

An Subiectum Physices sit Corpus naturale?

SUm Philoſophi commu-
nis non minimi, de hoc
Subiecto Phyſicæ, in
ſententiarum eant divorcia, ope-
ræ pretium me facturum eſſe re-
or, ſi inprimis Pãuca de voce *ſub-*
jecti delibem atq; præmittam :
Diſcuſſa enim vocis hujus ambi-
guitate, facilius cognoſcitur id, de
quo diſceptatur. Notam quidem
eſt, vocem *ſubjecti* varias ſubire
ſignificationes, quas inter *ſubje-*
ctum ſive verat dici præ primis id,
cui aliquod inhæret accidens, quæ
prima hujus vocis eſt acceptio.
Subiectum etiam *ſecundo* dicitur il-

la propositionis pars, de quo prædicatum dicitur: ut cum animal prædicatur de homine, vel etiam bruto; æquè enim de hoc genere participant dictæ species. *Tertio* solet quandoque materia dici *subjectum* per respectum illum, quem ad formam involvit. *Quarto* *Subjectum* dicitur in respectu eo, quem habet ad actionem & affectionem, & est illud, in quo Artifex semet exercet. *Quinto* dicitur illud *subjectum*, cui omnis Disciplina suam debeat necessum est & præstantiam & dignitatem, quo etiam sine nulla datur scientia; quippe illud omnis scientiæ est basis & fundamentum, quibus ea superstruitur. Et dicitur hoc non immeritò *Subjectum*, cum accidentibus & affectionibus de eo demon.

monstrabilibus subjiciatur; vel,
quia circa illud, puta *Subiectum*,
omnis nostra versatur cognitio.
In ultima hac acceptione vocem
Subiecti jam intellectam volo; Ut
ut nec ea omnis ambiguitatis
prorsus sit exers: Sumitur enim
vox *Subiecti* in eo significato, vel
γενικῶς vel *ειδικῶς*; *γενικῶς* & genera-
liter nomine *Subiecti* venit, totum
id quod in aliqua scientia tracta-
tur, utpote principia, affectiones
& Species. *ειδικῶς* vel specialiter
& proprie, dicitur illud *subiectum*
scientiæ, quod hisce munitur con-
ditionibus potioribus; nempe,
quod *subiectum* debeat esse nobis
præcognitum, tam qua existentiam,
quàm qua essentiam; vel,
tum *quod sit*, tum *quid* nomen si-
gnificet: Et ideò *subiectum* in

propria scientia non demonstra-
mus, quamvis de eo per plurimas
dentur demonstrationes per cau-
sam proximam & immediatam;
Cum sit omnium, quæ in aliqua
scientia ventilantur, basis atque
fundamentum. De eo enim si
quid foveretur dubii, omnia, quæ
dicerentur, vel in nervum irent
vel ad minimum Lectorem tene-
rent de ejus principiis admodum
suspensum atq; ambiguum. *Se-
cunda* conditio est ut Subjectum
sit *Ens* per se, quale ens etiam
corpus naturale esse, argumentis
rationibusq; satis asseri potest fir-
mis: Cum enim natura nihil ali-
ud notet, quam *materiam & for-
mam*, à quibus etiam non re, sed
ratione discrepat, nihil qua rem
ipsam corpori superaddere pot-
est.

est. De corporibus autem artificialibus dispar ratio est; Illa enim, cum ars iis formam adjiciat extrinsecus, recte appellatumus illa Entia per accidens: talia sunt domus, mensa, Calceus, vestis. Duo enim in rebus artificialibus occurrunt perpendenda, scilicet *res natura* & *res artis*. Sperl: Inst. pag. 303. Nec fallit nomen geminum in subjecto Physicæ, ut idem Auctor in suis Exercit. pag. 45. *Hac ea penuria est, hic iste vocabulorum defectus. Penuria vocum cogit quandoq; ut inferius nominetur nomine non uno, quamvis sit unum, cum deest nomen inferius istud significans, nominamus ipsum nomine superioris & differentie contrahentis: Non ut volumus, sed ut possumus. Non moror illam assertionem,*

quã dicit non nemo corpora artificialia etiam esse naturalia corpora, eo quod illa, æq; ac hæc sint quanta. Argumentum in forma Syllogistica tale est. *Quidquid est quantum illud est corpus naturale; Corpora artificialia, nimirum domus, mensa, scamnum &c; sunt quanta: Ergo sunt corpora naturalia.* Sed respondeo statim ad propositionem majorem dicendo, eam, si absolute & absquè limitatione consideretur, esse falsam; distingvo enim inter id quod *πρώτως* & *δεύτεως* est quantum. Qua adhibita limitatione corrui minor: Cum corpora artificialia non *πρώτως*, sed *δεύτεως* mereantur dici quanta, adeoque sic quantitatem non ad artem, cujus nec proles est, sed ad ipsam referimus naturam. Et sic fulcitur se-

cun-

cunda subjecti conditio, quâ asseritur corpus naturale esse ens per se, non per accidens, veritate prorsus in expugnabili. *Tertia* ejus est conditio: proprias habere affectiones & propria principia, quorum basis & fundamentum est. *Ab eo enim Disciplina habent quidquid habent.* Spert: in suis Exercit: ideo subjectum in ea scientia, in qua est subjectum non consideratur, quatenus alteri inhæret; & omne quod in aliqua scientia consideratur, quatenus alteri inest, non est subjectum, ut doctè differit Senertus de natura Physices. Et cum ejusmodi affectionibus non destituatur Corpus naturale, utpote quantitate, quæ de eo per materiam, & qualitate, quæ de eo per formam demonstratur, terti-

am hanc conditionem Corpori
naturali adesse maximè constat.
Requiritur etiam in *Quarta* Con-
dizione ut subjectum toti scientiæ
sit adæquatum; & quidem ita, ut
nec latius ea pateat, nec sit ea an-
gustius. Coarctabitur igitur sub-
jectum Physicæ intra eos Can-
cellos & limites, *ut nihil dicat, nihil*
scribat Physicus, nisi id quod Corpus
naturale, quatenus tale concernit.
Sperl. in suis Exercit. Et hoc mo-
do subjecto Physicæ considerato
duas assignatum eo illi partes;
quarum prima sese instar mate-
riæ habet, & vocatur *materiale*; seu
res considerata, altera vicem su-
bit formæ, diciturq; *Formale*, seu
modus considerandi: Materiale
seu res considerata pluribus disci-
plinis competat necessum est: at
modum

modum considerandi, qui rem
considerandam ad certam & pro-
priam considerandi rationem
contrahit, cuiq; scientiæ facimus
peculiarem: Cum ab hoc non
ab illa omnis scientiæ pendeat di-
stinctio. Erit igitur subiectum
adæquatum *Physices Corpus natu-
rale* quatenus tale, cum habeat
propria principia, materiam &
formam, propriasq; affectiones,
quantitatem, qualitatem, motum,
quietem, locum & tempus. Non
ergo accedimus ad sententiam
Thomæ Aquin. & aliorum Aristo-
rellicorum afferentium subiectum
Physicæ esse *Ens mobile*: nec Al-
berti Magni, qui statuit subiectum
in omni scientia naturali esse Cor-
pus mobile lib: 1. Physiciorum,
tract. 1. Cap. 3. quem etiam citat

Johannes Magirus Comment: in
Physiol. lib:1. Cap.1. Nec eorum,
qui substantiam naturalem, vel
mundum pro subjecto Physicæ
venditant, sententiæ subscribimus:
Rejicitur etiam illorum sententia,
qui volunt subjectum Physicæ
constituere tantum corpora mi-
xta, cum in iis saltem detur gene-
ratio & corruptio; cætera vero
corpora, utpote simplicia, cum
sint & generationis & corru-
ptionis expertia, nimirum Cœ-
lum, stellas, aquas supercælestes
& quatuor Elementa, sub obje-
ctum Physicæ non posse cadere
existimant.

QUÆSTIO II.

An rerum Physicarum, cum sint mutabiles infinita, & singulares, detur scientia?

Notum equidem scientiam debere tractare res perpetuas eodemq; modo se habentes; non verò fluxas interituiquè obnoxias, cum illæ, non hæ sub scientiam cadere soleant quæ sunt caducæ ciroquè perituræ. Verum non absurde statuitur etiam sub objectum Physices cadere res fluxas & mutationibus obnoxias, sicut & res perpetuas omnisq; interitus expertes per causam naturalem; cum ad disciplinæ hujus constitutionem non requiritur subjecti æternitas, sed sufficit ut sit inter subjectum & prædicatum necessa-
ria

ria connexio: verbi gratia, quamvis rosæ evanescant & emoriantur, hæc tamen propositio nihilominus est vera: *rosa est planta, & ejus succus refrigerat*: quamvis homines sint, qua individua corruptibiles, hoc tamen universale prædicatum verum est: *homo est animal rationale*: vel, quamvis homo in hoc vel illo individuo corruptibilis, solus tamen est humana species; ut rectè dicamus: *Sicut nulla species de novo oritur, ita nec ulla perit, sed servantur antiquæ species in novis individuis*. Nec tamen res Physicæ omnes sunt fluxæ & mutabiles: Corpora enim mixta mutationibus subjiciuntur, non vero illa quæ simplicia audiunt.

Infiniæ sunt res physicæ: verum non respectu sui, sed imbecillita-

cillitatis intellectus nostri: non enim sic est meritum nostrum apud Deum, ut intellectus noster plus sciat quam ignoret. Et hinc non cadit scientiæ dignitas, sed cadit hominum ambitio. Sperit in suis Exercitijs.

Largimur etiam res Physicas esse singulares cum sensu percipi queunt, & sensus est singularium. Verum enimverò, quamvis hæc, quæ in contrarium adferri solent, satis sint speciosa, sua tamen sponte ruant, si vel leviter tangantur, necessum est: cum Physico non incumbit considerare res singulares quatenus tales, & prout sunt in statu singularitatis, sed quatenus deducantur in statum universalitatis: ut doctè differit Doct: Gal: in Nool: pag. 77. & sic confide-

siderat Physicus res singulares, quatenus κατ' ὄλε seu universaliratione menti obijciuntur. Magirus comment. in Physilog. lib. 1. Cap. 1. Physicus enim à singularibus quæ à sensibus accipit, mente abstrahit universalia theorema. ta & necessaria, quæ colligit & revocat ad rationem scientiæ. vide dictum Magir.

QVÆSTIO III.

An Physica rectè secetur in partem generalem & specialem. ?

RObur hujus divisionis petitur primo à conditione subjecti, quod intellectui nostro sistitur modo duplici, generali & speciali: Sumitur enim corpus naturale vel in modum totius, vel partis. Sit igitur pars Physicæ vel generalis

ralis vel specialis; illa corpus in genere, hæc in specie exponit. Secundo sumitur vis hujus divisionis à conditione affectionum, quæ etiam sunt vel generales vel Speciales: quarum illæ, utpote quantitas, qualitas & cæteræ corpori in genere considerato tribuuntur; hæ vero corpori in specie sumpto, ut potentia ridendi & loquendi tantum homini asseritur, potentia hinnendi Equo, latrandi Cani &c. Johannes autem Magirus aliàs non mediocris eruditionis vir, in parte generali de principiis & affectionibus; in Speciali verò de ipsis corporibus agi acerrimè contendit. Ast cum nemini non intelcat considerationem affectionum naturâ esse posteriorem tractatione Subjecti, proindè operæ pre-

æ præteritum duxi, si prius metho-
do etiam accurata de contempla-
tione corporis naturalis in genere
agatur, & postmodum de eo in
specie. Danaeus de potissimis
mundi partibus, nimirum de cœ-
lo & Elementis, quæ reliquarum
partium prima salutantur princi-
pia, egit: in speciali verò de sin-
gulorum generum naturis, pro-
prietatibus & effectis, nempe
Metallorum, Plantarum & Ani-
malium. Et in hoc ipso insignem
erravit errorem dictus Danaeus:
notum enim est Elementorū mu-
nus esse geminum, adeoque non
duntaxat esse corporum mixto-
rum principia, eaque constituere,
sed etiam integrare mundum, &
proinde non ad partem genera-
lem jure referri debere, sed spe-
cialem,

cialem, cum sint veræ Corporis
naturalis species. Timplerus in
parte generali de *Cosmologia &*
Physiologia agit, in parte vero speci-
ali corporis naturalis species per-
sequitur. Verum enim verò va-
pulat Timplerus, primo, eo quod
Cosmologiam & Physiologiam ut
genus & species differre velit: Se-
cundo, quod Cosmologiæ priorem
adsignet locum, cum Corpus na-
turale subjectum hujus scientiæ
constituat, unde prius heic de
Copore naturali in Genere, quam
de specierum collectione agi o-
porteret. Tertio, quod cosmologi-
am parti generali inserere non ve-
reatur, quæ tamen tantum speci-
erum corporis naturalis collectio-
nem suis principiis & affectionibus
substratam contineat. Igitur pri-

mam divisionem, quâ Physica dividitur in Generalem partem & specialem, admittimus, ita, ut in illa expandatur genus, hoc est, *Corpus naturale* cum affectionibus γενικῶς; in hac vero evolvantur cum suis affectionibus ειδικῶς omnes corporis naturalis species. Quam divisionem ut accuratissimam adprobant Egregii, & Veteres & recentiores atque moderni Physici. Cui etiam suffragatur ipsa lex methodi.

QUESTIO IV.

An dentur aquæ supra Cœlos?

EXistentiam aquarum supra cœlestium in dubium revocatum eunt per plurimi, quos inter suum nomen profitetur Origenes, nec non Pererius & alij: & imprimis aquas supra Cœlos esse, Cal-

Calvino videtur incredibile. Verum hi, & qui eos sequuntur, aut per RAKIA intelligunt aërem, aut concessio, quod per RAKIA veniat etiam Cœlum, particulam tamen MEAL explicant non per *super*, sed *dèsuper*, sive *subter*, cum tamen vir Dei, Lutherus aliique saniores reddiderint recte, Psal. 148. v. 4. Laudate Dominum aquæ quæ sunt *supra* Cœlos: und die wasser die ober am Himmel sind. Illi vero per has aquas, eas, quæ in nubibus sunt intellectas volunt. Verum existentiam aquarum supra Cœlos, præter alios & Theologos & Philosophos Celeberrimos, asserunt Gesnerus, Gerhardus, Rungius & Lutherus; primo, propter clarissimam Mosis literam; & dixit Deus, esto expan-

factam inter aquas & dividat aquas ab aquis. Fecit igitur Deus expansum, quod distinxit aquas supra caelos ab aquis infra Coelum, & hoc expansum vocavit Deus Coelos. Unde qui per Coelum solum intellectum volunt aërem, petunt principium, cum expansum æquè tribuatur æthereo Cœlo quam aëreo. Non enim solum Deus secundo die aërem sed & Coelum creavit, in quod quarto demum die referebantur stellæ. Manet igitur hoc Sperlingii argumentū immotæ veritatis: Ubicunq; facta fuit aquarum divisio; & inter superiores & inferiores distinctio, ibi datae sunt aquae supra caelestes; atq; in Creatione mundi facta fuit aquarum divisio & inter superiores & inferiores distinctio, Ergo etiam ibi datae sunt aquae super Coelestes.

lestes. Secundo, propter Scripturæ
consonantiam; Psal. 104. vers. 2. 3.
&c. Tertio ob venerandæ antiqui-
tatis concordiam. Sic enim Au-
gust: lib: 2. de Gen, ad lit: cap: 4.
*Major est hujus scripturæ auctoritas,
quam omnis humani ingenii capacitas.*
Quarto, ob finis convenientiam:
sunt enim aquæ supra Cœlos col-
locatæ ad ornatum & comple-
mentum universi, & ut præbeant
materiam laudis divinæ. Psalmo
148 vers. 4. Unde qui alteram
sententiam cum Origene, Pererio,
Calvino & aliis amplectuntur, re-
fugium quærentes aut in voce RA-
KIA, aut MEAL, non sunt fortè ex-
cusandi.

An id quod nec sensu, nec ratione percipitur, sit Physicæ considerationis?

Verum equidem existentiam aquarum supra Cœlestium nec sensu nec ratione nobis manifestari, merentur tamen sedem in Physica, cum Physicus totum naturæ latitundium exhaustire debeat. Quod enim sub Subjecto Physicæ continetur, à Physico etiam proponi oportet. Alias neminem non latet sensus sapientiæ fundamenta esse, sed non solos, quin & ipsam rationem, verum non solam, sed requiri etiam **S. Scripturam**: jungenda hæc; & ubi definit sensus incipiat ratio: ubi definit ratio, incipiat Scriptura: sic ire licebit ad veritatem in profundo latentem, **Ducem sensum sequi**

sequi qui volet tantum, sapiet parum super vulgus. Non existimabit solem terrâ majorem esse, nec Saturnum majorem putabit, lunâ. Scripturæ qui adhærebit tantum, quæ evidentissima sunt, nesciet, & mancam & mutilam dabit scientiam naturalem. Non enim prima hujus est intentio, explicare mundum. Rationem solam qui consulat ipse sibi fabricabit mundum novum: Suppositiones faciet, quarum falsitates veritatis sint fundamenta; negabit etiam aptertissima. Sic negarunt olim & etjamnum nonnulli suis rationibus freti, Antipodes. Quos inter Lactantius, qui Philosophos hujus rei defensores falsè irridet. Ita ficulneis quibusdam rationibus Zonam torridam non habita-

si, superioribus seculis quidam sibi persuaserunt. Ex his ergò nobis constat, nec sensum sine ratione, nec rationem sine sensu, nec utramq; sine Scriptura, nec Scripturam sine utroq; rerum naturalium veritatem invenire posse. Manet igitur aquas supra Cœlos sub considerationem Physicam cadere, etsi nec sensu, nec ratione, sed sacrâ nobis revelentur Scripturâ.

QVÆSTIO VI.

An color videatur?

COLOREM non $\gamma\epsilon\upsilon\iota\kappa\acute{\omega}\varsigma$, pro omni visibili acceptum, nec pro colore actu movente visum, sed $\acute{\iota}\delta\iota\kappa\acute{\omega}\varsigma$ & virtualiter intellectum, per se non videri vel ex hoc patet, quia id, quod noctu in visum incurrit & illuminat, non coloratum sed

sed lucidum sit necessum est. Quod autem veri vicem ut obtineam, probatum eo, partim à lucis essentia; quæ in hoc consistit, ut primo & per se radiet illuminetq; partim etiam à coloris apparentia: nullus enim color noctu apparere potest, quia noctu non potest illuminari ob absentiam corporum illuminantium & tenebrarum præsentiam. Colorem enim si videremus, ut color est, eum etiam noctu videremus: quod dicere absurdum est; sed quatenus est color illuminatus. Vide sis Scherzer:

QUESTIO VII.

An Adamo alia costa à Deo fuerit indita?

Quidam dicunt hanc costam in Adamo fuisse supernume-

rariam, alii autem contrarium statuunt, eam nimirum costam in eo non fuisse superfluum. Nam si priori sententiæ accederemus, sequeretur Adamum fuisse Monstruosum, quod asserere impium foret; sin vero posterior sententia approbaretur, utiq; ille deinceps costam quâdam caruisset, pariterq; Monstro non multum absimilis fuisset. Rectius ergo; statuimus, quod Deus Adamo pro hac costa aliam restituit. Costam enim non sumpsit ut os nudum, sed carne vestitum, quod Adami propria confessione constat: est caro de carne mea & os de ossibus meis: proinde verisimile est, Deum non solum carnem, sed simul etiam os reddidisse.

COR-

COROLLARIA.

1. Cælum est corpus invisibile.
2. Causa fluxus & refluxus Oceani censetur luna.
3. Elementa per se, nec sunt sapida, nec odorata, nec colorata.
4. Principia Chymica nunquam mutantur in Elementa, resolvuntur tamen in ea, cum sint corpora mixta.
5. Temperamentum est accidens, & est vel ad pondus vel justitiam.
6. Aqua maris in prima creatione salsa creatura est.
7. Non sunt tres hominis partes essentielles, anima, spiritus & Corpus.
8. In homine non sunt tres anime realiter distinctæ, anima scilicet rationalis, sensitiva & vegetativa.
9. Facultates anime rationalis nimirum, intellectus & voluntas, visus & sermo, planè differunt ab anima.
10. Non solum anima est toto in toto, sed & ejus facultates, utpote intellectus & voluntas, visus & sermo.

A Pud Æsopum omni memoriâ dignissima extat fabula de cicadis & formicis, in quibus diversa conspicitur industria, illæ cantando æstivi temporis amœnitatem perdunt; hæ verò victum comparando multis laboribus sese exercent. Hoc ut ut fictum sit, multum tamen habet in recessu. Cicadæ enim illos expriment adolentes, qui in flore virentis ævi, feriis vitam consumunt perpetuis: formicæ autem eorum sunt exempla, qui annis florentibus uberioris pietatis & eruditionis fructus comparant, ut hyeme siue ætate provecta, nido & alimonia contra frigus, contra famem, contraq; nuditatem corporis se tueantur. Ex animo igitur gratulor tibi, Præstantissime Dn. Respon-

spondens; qui aureo hoc vitæ tuæ
tempore ornamator nunquam fu-
isti, nec studia tua de die in diem
distulisti, aut ab iis recessisti, sed o-
mni studio, ut erudita tua disser-
tatio declarat, bonis invigilasti li-
teris, illudq; Ovidianum semper
cogitasti: *Qui non est hodie, cras
minus aptus erit.* Faxit divina ma-
jestas, ut & posthæc in simili stu-
diorum ac laborum genere per-
gas, fausta & incolumi semper u-
taris fortuna, & tandem æterna
gaudia in coelis persequentiscas! quod
in summa festinatione itineri ac-
cinctus ex animo precatur

JACOBUS Prinz
Kexb. Carel.

Generosi ingenii, profundi pectoris
sublimisq; animi est Ardua, quorū
cognitio in sancto secessu & secretis re-
rum

rum obstrusarum delitescit, indagare;
Pertasi vero & abjecti animi musarum
arcana relinquere. Tuam, præstantissi-
me Dn. sympatriota, de prioribus cu-
ram esse, præsens tua dissertatio docta
testatur. Perge igitur posthac ut ha-
ctenus studiis incumbere, ut tibi ipsi-
met honori, Parentibus consolationi, &
amicis Reipublicæq; utilitati ac emolu-
mento esse possis. Sic animo haud fu-
cato vovet

Tuus

GEORGIUS SCHRODDERUS

Ingerm:

Viribus ingenii natura arcana revelans,
Ad juga Parnassi tentas conscendere celsi,
Te rerum genitor perducatur tramite recto,
Ut possis tandem conscendere culmina cæli.
Sic calamo tenui peramando Sympatriota
Sincerus cecinit JOHANNES STROM-
MILLUS, ecce!

H. ægen

^ε
Η ἀρετὴ καὶ ἡ παιδεία ὁ ἀσφαλέςατος
πλῆθος ἐσιν, ὅς μὴδ' ἀφαιρεθῆναι δύνα-
ται, μηδὲ τὸν βασιάζοντα βαρύνει. Τάτοις μὲν
ρήμασι νῦν, φίλτατε Συμπατριώτα, πρὸς σε
ἐμὲ συσρέφω· ἔκ ἐσιν ἵνα πολὺ τὸ κόσμιόν
σε ἐνθάδε εὐλογέω, ἐπειδὴ ἡ ἴδια εὐθυμία σε
τῆτο ἀποφανισει. Ἀλλὰ χαίρω, ὅτι ἔτως ἐν
τοῖς γράμμασι διατέτριφας, ἵνα νῦν ἐνία τὰ
προβλήματα ἐκ τῆς φυσικῆς συγγεγραμένα
δημοσία ἐκ τῆς καθέδρας διασώζειν ἔκ αι-
σχύνης. Συνχαίρω δέ σοι Κύριε πατριώτα, ὅσ-
περ καλῶς ἤρξω προσκαρτερεῖν τοῖς λόγοις,
ἔτω καὶ ποιῶν διατελέτης, ἵνα μικρῶ ὑπερον
τῆ μὲν ἐκκλησία καὶ τῆ ὠφέλεια, τῆ δὲ πατρίδι
καὶ τοῖς φίλοις δόξα, τοῖς δὲ γονεῦσιν ἡδονὴ καὶ
παραμυθία ὦν τυχεύης.!

Gratulabundus hæc pauca
adjicere voluit

DAVID A. ASSENIUS
Wib: Suburb:

VIRO JUVENI

*Artium humaniorum virtutumq; stu-
diis egregiè exculto*

DN. BALTHASARI GOVINIO,
Disputationem Physicam miscel-
lam proprio Marte Scriptam publicè
defendenti, amico & conterra-
neo honorando.

Qua natura, suo, rerum tæcun-
da creatrix,

Continet ampla sinus, detegis ore
Tuo. (ergo

Et scripto recitas docto, congratulor

Hisce tuis ausis præmia justa feres.

Ad patrias sospes postquam pervene-
ris oras,

Te lati excipient suspicientq; simul.

Et Pater & mater perblando gaudis
vultu,

Edent. cum cernūt impavida ausa tua.

Gratulatur

JOANNES Wäger

Neoviensis.

